

Προσεγγίσεις του εφαρμοσμένου αστικού σχεδιασμού στην Ελλάδα
Διδάσκοντες: Ε. Κλαμπατσέα, Κ. Σεργιάς

Προσεγγίζοντας το δημόσιο χώρο στο Δήμο Αχαρνών

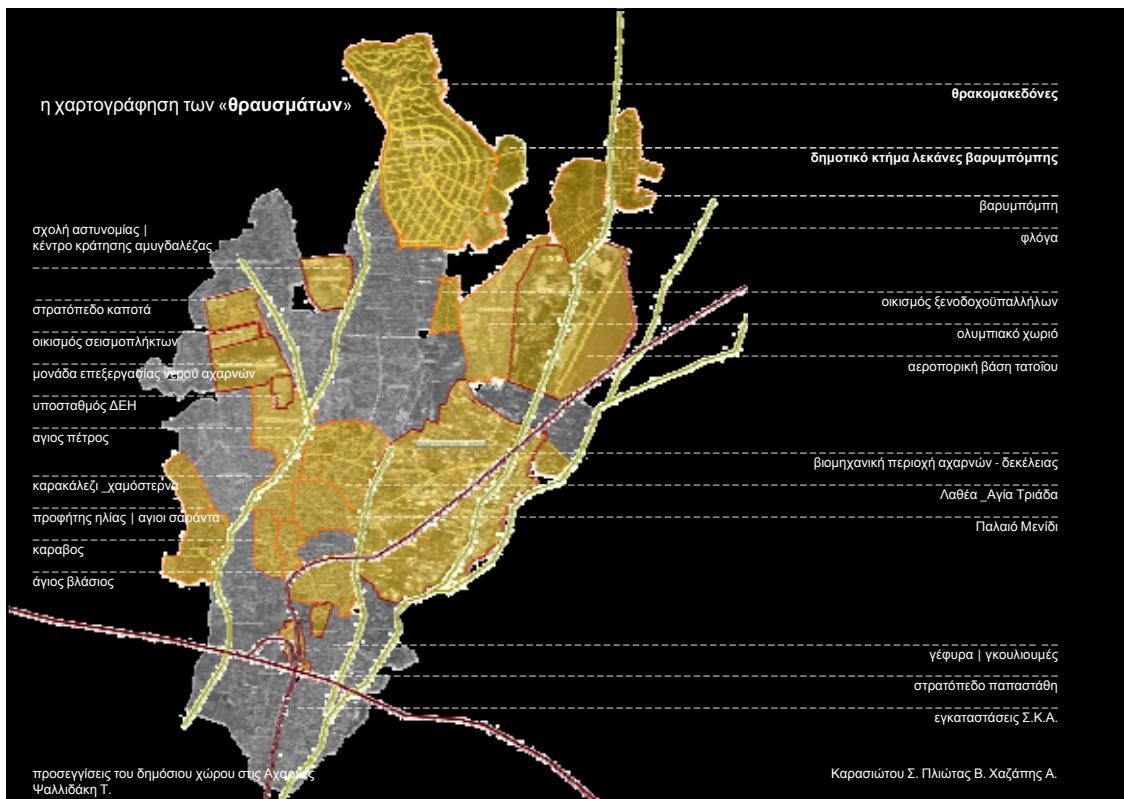
Ψαλλιδάκη Τιμόκλεια, Πλιώτας Βασίλης, Χαζάπης Αντώνης, Καρασιώτου Σωτηρία

Ο δημόσιος χώρος και οι νοηματοδοτήσεις του

Πέρα από το δίπολο δημόσιου- ιδιωτικού
ο δημόσιος χώρος ως παράγωγο κοινωνικών σχέσεων
η μετατόπιση προς το **κοινό** -common-/συλλογικό

Ο δημόσιος χώρος ως **δυνατότητα** κοινωνικής μίξης, άρσης των αποκλεισμών
συμβίωσης και παραγωγής κοινών εμπειριών

Η απεικόνιση του δημόσιου χώρου στις Αχαρνές ως πεδίου πολλαπλών χωρό-κοινωνικών αποκλεισμών
η χαρτογράφηση των «**θραυσμάτων**»

«Ο ΔΗΜΟΣ ΑΧΑΡΝΩΝ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΑ ΜΑΤΙΑ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΤΟΥ 1ου ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΕΠΙ.Λ. ΑΧΑΡΝΩΝ»

Στοιχεία από το Πρόγραμμα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης "Μαθαίνω την πόλη μου και δρω για αυτήν" υπεύθυνη μαθήματος: Μαρία Κάτου

Ο πληθυσμός είναι ετερόκλητος. Περιλαμβάνει διάφορες κατηγορίες ανθρώπων ανάλογα με το που κατοικούν. Από τους πιο φτωχούς μέχρι τους πιο πλούσιους. Κάτωψ έτσι ταξικά κατανέμονται και τα προβλήματα των κατοίκων σε σχέση με το περιβάλλον και τις υποδομές. Ελένη Τσ.

Δεν μου αρέσει το Μενίδι. Δεν μπορώ να πω ότι μου αρέσει. Είναι ένα μέρος που είναι κατοικήσιμο και ζω.
 35

Ελένη Σ.,

Η περιοχή των Αχαρνών έχει το πλεονέκτημα ότι βρίσκεται στους πρόποδες της Πάρνηθας και αυτό της χαρίζει ιδιαίτερη **ομορφιά**. Από την άλλη πλευρά όμως οι δρόμοι στο Μενίδι είναι ιδιαίτερα κακοφτιαγμένοι και προκαλούν προβλήματα, ιδίως όταν βρέχει. Βαγγέλης

Έχει καλό κλίμα και καθαρό αέρα. Αν διώξουν τους Τσιγγάνους και τους Πακιστανούς η περιοχή **θα ανασάνει**.
 Μιχάλης, 46

Το μεγαλύτερο πρόβλημα του δήμου είναι μια μερίδα ανθρώπων που **αρνούνται πεισματικά να ενταχθούν κοινωνικά** αλλά και νομικά με τους άλλους πολίτες. Τα ναρκωτικά και οι άνομες πράξεις είναι μέρος αυτού του προβλήματος.
 Ηλίας, 45

Δεν μ'αρέσει το Μενίδι. Δεν έχει που να πας, δεν έχει και παιδικές χαρές. Ο παιδικός σταθμός όμως είναι καλός.
 Μαρίνα, 33

Ένα πράγμα μόνο μου άρεσε. Πήραμε τα μωρά, μπήκαμε στο τηλεφερικ και πήγαμε στο καζίνο για καφέ. Ήταν όμως πολύ ακριβά, δεν ξαναπήγαμε.

Είναι η περιοχή που ζω, έχω συνηθίσει εδώ πέρα. **Δεν έχω φόβους** γιατί ο ένας γνωρίζει τον άλλο και μαθαίνονται όλα.

Δεν μου αρέσουν οι ξένοι. Είμαι ρατσίστρια. Με τους ρώσους **δεν έχω πρόβλημα**, έχω φίλους και πόντιους.
 Νικολέτα, 24

προσεγγίσεις του δημόσιου χώρου στις Αχαΐες
 Ψαλλιδάκη Τ.

Καρασιώτου Σ. Πλιώτας Β. Χαζάπης Α.

μεθοδολογικές επιλογές | διάγραμμα εργασίας

H περιγραφή του δημόσιου χώρου μέσα από τις **προσωπικές αφηγήσεις**
 Ο ρόλος της **καθημερινής ζωής** και των προσωπικών εμπειριών
 Στοιχεία πρωτογενούς και δευτερογενούς έρευνας, συνεντεύξεις και άτυπες συζητήσεις

Συγρότηση πίνακα αναλυτικών στοιχείων/ το εργαλείο SWOT
 Διατύπωση σεναρίων και συγκριτική θεώρηση
 Διαμόρφωση στρατηγικών παρέμβασης
 Επιλογή χωρικής εξειδίκευσης
 Περιγραφή σχεδιαστικών εργαλείων

προσεγγίσεις του δημόσιου χώρου στις Αχαρνές
 Ψαλλιδάκη Τ.

Καρασιώτου Σ. Πλιώτας Β. Χαζάπης Α.

	S	W	O	T
αστική τυπολογία- μορφολογία	«ιστορικό» κέντρο με ποιοτικές διαβαθμίσεις λανθάνον δυναμικό	μη συμπαραγωγή δημόσιου-ιδιωτικού αυθαίρετη δόμηση ανεπάρκεια υποδομών	συρραφή διαφορετικών ιστών	παγίωση εγκλεισμών-χωρικών ασυνχειών
λειτουργικότητα	πολυ-λειτουργικό κέντρο, πλήθος υπηρεσιών «αυτονομία» περιοχές γενικής κατοικίας παραγωγικές δραστηριότητες οικειοποίηση-ταύτιση με δημόσιο χώρο	περιοχές αμιγούς κατοικίας θραυσματοποίηση του χώρου	υλοποίηση κέντρων γειτονιάς	μονοκαλλιέργεια θύλακες ψυχαγωγίας-εστίασης εμπορευματοποίηση δημόσιου χώρου
προσβασιμότητα		ελλιπής σύνδεση συγκοινωνιακές υποδομές Συγκρούσεις-αποκλεισμοί	αποκατάσταση συνεχειών συνδεσιμότητα	παγίωση ασυνχειών και χωρικών αποκλεισμών
κοινωνική δυναμική	πολυπολιτισμικότητα κοινωνική μίξη/ «ετερογένεια» οικογενειακά «δίκτυα» / ρίζες ενδοκοινωνική αλληλεγγύη	αποκλεισμοί - «οχυρώσεις» ρατσισμός /δυσφορία χαμηλή ενσωμάτωση μη συνοχή «παρανομία» «ανασφάλεια»	διαπολιτισμικές πρακτικές δυναμική μίξη	συγκρουσιακές συνθήκες οχυρώσεις και εγκλεισμοί ρήξη
φυσικό δυναμικό	Πάρνηθα / «ομορφιά» δίκτυο ρεμάτων-χειμάρρων Κηφισός μικρο-κλιματικές συνθήκες	μείωση διαπερατών επιφανειών και παραρτηριότητας ρεμάτων πλημμύρες /ανεπάρκεια υποδομών	ενσωμάτωση βιοκλιματικής λειτουργίας υδρογραφικού δικτύου και ορεινών όγκων	αλλοίωση υδραυλικής λειτουργίας - πλημμύρες υπερπαγή δασικής-αγροτικής γης
θεσμικό πλαίσιο	θεσμοθετημένα κέντρα γειτονιάς-δημόσιοι χώροι	ανεπάρκεια σχεδιασμός	συμμετοχή κατοίκων προσαρμοσμένος /εντοπισμένος «σχεδιασμός»	παράκαμψη θεσμών-δομών σχεδιασμού

προσεγγίσεις του δημόσιου χώρου στις Αχαρνές
 Ψαλλιδάκη Τ.

Καρασιώτου Σ. Πλιώτας Β. Χαζάπης Α.

σενάριο μηδενικής παρέμβασης

κοινωνικό περιβάλλον

συνεχιζόμενη κοινωνική πόλωση | παγίωση εγκλεισμών- αποκλεισμών, κοινωνικών περιχαράκώσεων
απουσία κοινωνικής συνοχής
επικράτεια φόβου ανασφάλειας | ο δημόσιος χώρος ως πεδίο επιβολής κυριαρχίας και εξουσιαστικών πρακτικών

οικονομικό περιβάλλον

μονοκαλλιέργειες θύλακες ψυχαγωγίας-εστίασης
εμπορευματοποίηση ιδιωτικοποίηση δημόσιου χώρου και λανθάνοντος τοπικού αποθέματος

φυσικό περιβάλλον

συνεχιζόμενη υποβάθμιση- καταπάτηση φυσικού αποθέματος | επέκταση αυθαίρετης δόμησης
ανατροπή θεσμικής προστασίας φυσικού αποθέματος | απομείωση παραρεμάτων ζωνών πρασίνου, εμπορική εκμετάλλευση ορεινού όγκου
περαιτέρω υποβάθμιση υποδομών δημόσιου χώρου, μη συντήρηση, ανεπάρκεια
κατάληψη δημόσιου χώρου από τραπέζοκαθίσματα και σταθμευμένα ΙΧ

σενάριο ήπιας παρέμβασης

κοινωνικό περιβάλλον

παραγνώριση διαφορετικών κοινωνικών χαρακτηριστικών | συμπίεση «ετερογένειας» | ενίσχυση εγκλεισμών - αποκλεισμών, εσωστρέφειας δικτύων
πιλοτικές εφαρμογές διαδραστικών εγχειρημάτων σε σχολεία κλπ | ελλιπής στρατηγική κοινωνικής συνοχής
συντήρηση αισθήματος φόβου και ανασφάλειας | ο δημόσιος χώρος ως πεδίο αναπαραγωγής κοινωνικών περιχαράκώσεων

οικονομικό περιβάλλον

αναποδοτικά οφέλη διαχείρισης τοπικού αποθέματος
μη αντιμετώπιση μονοκαλλιέργειας

φυσικό περιβάλλον

διατήρηση, συντήρηση και αναβάθμιση υποδομών δημόσιου χώρου και χώρων πρασίνου | λειτουργικότητα, εξοπλισμός, καθαρισμός, φωτισμός
ενίσχυση προσβασιμότητας και ελέγχου στάθμευσης Ι.Χ.
συνεχιζόμενη υποβάθμιση- καταπάτηση φυσικού αποθέματος | επέκταση αυθαίρετης δόμησης

[**διαφορά φάσης** στην εξέλιξη στρατηγικών φυσικού και κοινωνικού σχεδιασμού]

σενάριο ριζοσπαστικής παρέμβασης

κοινωνικό περιβάλλον

δομές συμμετοχικών διαδικασιών | εκπροσώπηση διαφορετικών κοινωνικών ομάδων | αντιμετώπιση καθεστώτων αποκλεισμού
εφαρμογή στρατηγικών ενσωμάτωσης | συντονισμός με μεγαλύτερης κλίμακας προγράμματα κοινωνικής ένταξης
διαπολιτισμικές πρακτικές | ο δημόσιος χώρος ως πεδίο αποκατάστασης κοινωνικής συνοχής

οικονομικό περιβάλλον

ανατροπή μονοκαλλιιεργειών θυλάκων ψυχαγωγίας - εστίασης
ριζική αντιμετώπιση λανθάνοντος τοπικού αποθέματος | καθορισμός προδιαγραφών και συνθηκών οικονομικής δραστηριοποίησης στο δημόσιο χώρο

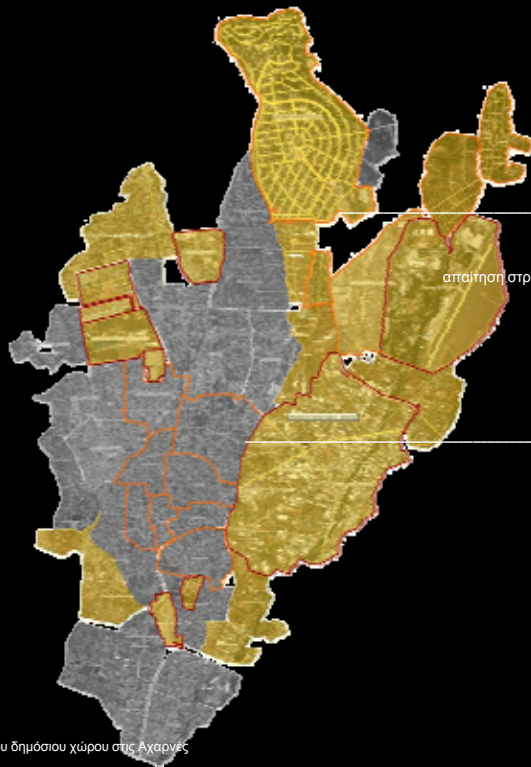
φυσικό περιβάλλον

ολοκληρωμένη βιοκλιματική προσέγγιση | ρύθμιση μικροκλίματος
δημιουργία συστήματος ελεγχόμενης στάθμευσης | συστηματική απομάκρυνση Ι.Χ. από δημόσιους χώρους
ενοποίηση δημόσιων χώρων και χώρων πρασίνου _ δημιουργία δικτύου | κυκλοφοριακές ρυθμίσεις, πεζοδρομήσεις, ποδηλατόδρομοι
ολοκληρωμένη διαχείριση ρεμάτων, χώρων πρασίνου, όμβριων | καθεστώς απόλυτης φυσικής προστασίας | θεσμική θωράκιση
υλοποίηση ΓΠΣ | ολοκλήρωση θεσμοθετημένων δημόσιων χώρων
δημιουργία νέων σε δημοτική ιδιοκτησία | ενεργό οικοδομικό τετράγωνο

[αλληλεξάρτηση και συνεχής διαπραγμάτευση στρατηγικών φυσικού και κοινωνικού σχεδιασμού]

προσεγγίσεις του δημόσιου χώρου στις Αχαρνές
Ψαλλιδάκη Τ.

Καρασιώτου Σ. Πλιώτας Β. Χαζάπης Α.

δήμος Αχαρνών : πολλαπλότητα χωρική | κοινωνική

«θύλακες αποκλεισμού»

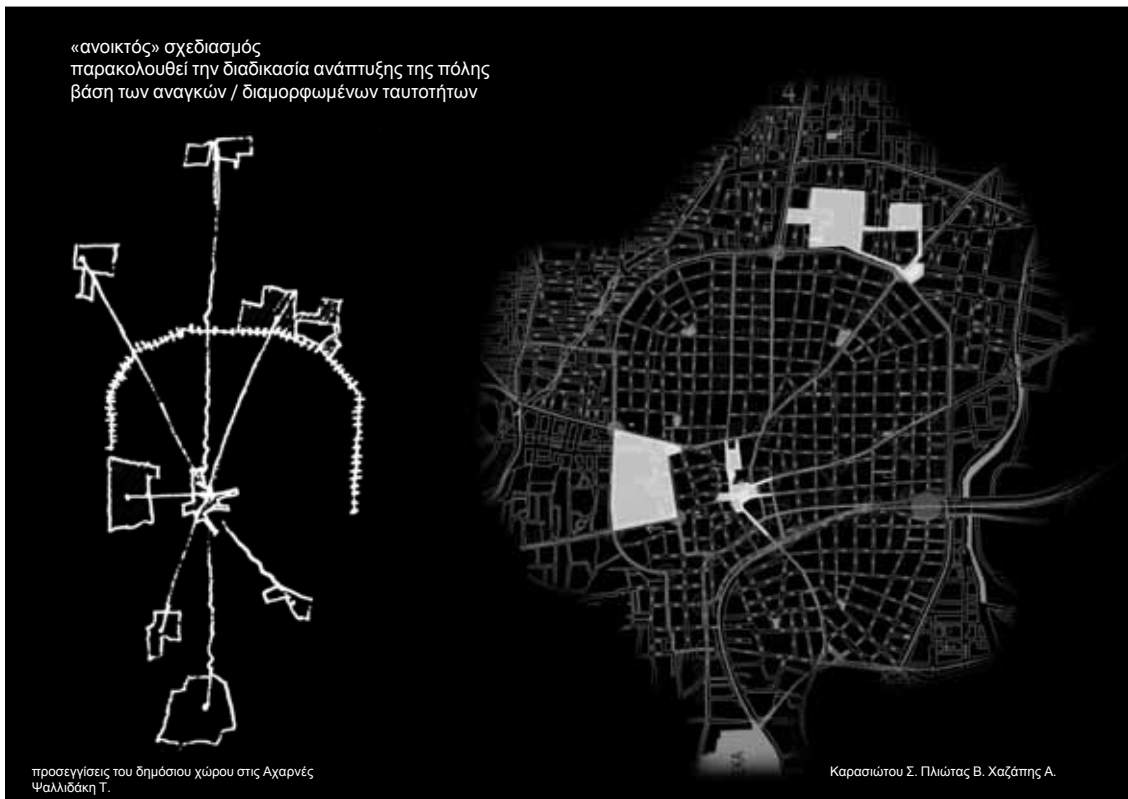
χωρικοί | λειτουργικοί | κοινωνικοί
απαιτήση στρατηγικών μεγαλύτερης κλίμακας _ εθνικό και πολιτικό επίπεδο
διαχείριση δημόσιου χώρου _ αποσπασματική πρακτική
περιορισμός δυνατοτήτων επέμβασης

επιμέρους χωρικές ενότητες

διαφορετικές εντάσεις ασκτικότητας /πύκνωσης
στρατηγικές μικρής κλίμακας
διαχείριση δημόσιου χώρου _ «εργαλείο» παρεμβάσεων

προσεγγίσεις του δημόσιου χώρου στις Αχαρνές
Ψαλλιδάκη Τ.

Καρασιώτου Σ. Πλιώτας Β. Χαζάπης Α.

Επεμβάσεις ενδυνάμωσης χαρακτήρα / ταυτότητας

Σχεδιαστική αντιμετώπιση κάθε δημόσιου χώρου ξεχωριστά και με βάση τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του (genius loci) / Ποικίλα εργαλεία
Διεύρυνση χώρου αναφοράς
Σχεδιασμός με βάση αποκρυσταλλωμένες απόψεις κατοίκων (feedback)
Εντοπισμένος σχεδιασμός / εύρος επεμβάσεων: από μηδενική παρέμβαση μέχρι ολοκληρωμένες σχεδιαστικές προτάσεις δημόσιων χώρων

Άγιος Βλάσιος

Κεντρικότητα / Αστικός χαρακτήρας
Ισχυρή στην συνείδηση των κατοίκων

Αρκετά σχεδιασμένη

Ελάχιστη έως μηδενική παρέμβαση

Προστασία από εξάπλωση
Δραστηριοτήτων

Αστική κεντρική πλατεία

προσεγγίσεις του δημόσιου χώρου στις Αχαρνές
Ψαλλιδάκη Τ.

Κάραβος

Ιστορικότητα
Συγκοινωνιακός κόμβος

Επαφή με σχολικό συγκρότημα
Ανασκαφές / Ιστορικά layers
Κοινωνικό μαγειρείο

Αξιοποίηση ιστορικότητας

Σχεδιασμός ευρύτερης ενότητας /
σχολείων - ανασκαφών

«Ιστορικό» - θεματικό πάρκο

Αγία Τριάδα

Επαφή με σχολικό συγκρότημα
Λανθάνον τοπιακό δυναμικό

Χρήση από νεαρές ηλικίες

Σχεδιασμός ευρύτερης ενότητας /
σχολείων

Αξιοποίηση λανθάνοντος
τοπιακού δυναμικού

Αξιοποίηση έντασης νεολαίας
Κέντρο περιβαλλοντικής εκπαίδευσης

Εναλλακτικό πάρκο νεότητας

Καρασιώτου Σ. Πλιώτας Β. Χαζάπης Α.

άγιος βλάσιος

Γιώτα, Ελένη Σ, Ειρήνη, Σοφία, Μιχάλης, Δέσποινα
υπεύθυνη μαθήματος περιβαλλοντικής εκπαίδευσης: Μαρία Κάτου

1ο και 2ο δημοτικό σχολείο αχαρνών

πλατεία αγίου νικολάου;

I.L.E.A. | λαογραφικό μουσείο αχαρνών

αγιοι θεόδωροι

κεντρική πλατεία μενιδίου | άγιος βλάσιος

αγία παρασκευή

“
μια **ευχάριστη** πλατεία, στο **κέντρο** της πόλης.
η κεντρική στην συνείδηση των κατοίκων.
γίνονται όλες οι επίσημες εκδηλώσεις, το τοπικό πανηγύρι της
ζωοδόχου πηγής και οι **επίσημοι γάμοι και κηδείες**.

καθαρή
έχει χώρο να παίζουν τα μεγαλύτερα παιδιά:
ποδηλάτο, skate, brake dance
έχει αγορά
δεν περνούν αυτοκίνητα, **δεν είναι επικίνδυνη** είναι προσβάσιμη
δίνει την αίσθηση ότι **είσαι στο χωριό** (όχι σε όλους)
έχει **μεγάλα δέντρα** που κάνουν σκιά
είναι ιδανική για ξεκούραση μετά από τα ψώνια και καφέ
έχει καφενεία, goody's κ.ά.
η **καλύτερη πλατεία του μενιδίου**

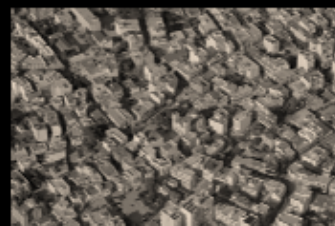
δεν έχει κούνιες – **δεν είναι κατάλληλη για μικρά παιδιά**
έχει πολλές καρέκλες, αλλά μόνο 2 υπαγκάκια
η κεντρική πλατεία θα έπρεπε να διαφέρει από τις υπολοίπες
περνούν μηχανάκια
έχει πολλά περισσότερα

να έχει περισσότερο χώμα και φυτά
να έχει λιγότερα μαγαζιά και περισσότερο χώρο
για τους ανθρώπους και τα παιδιά

”

προσεγγίσεις του δημόσιου χώρου στις Αχαρνές
Ψαλλιδάκη Τ.

Καρασιώτου Σ. Πλιώτας Β. Χαζάπης Α.

κάραβος

Γιώτα, Ελένη Σ. Ειρήνη, Σοφία, Μιχάλης, Δέσποινα
υπεύθυνη μαθήματος περιβαλλοντικής εκπαίδευσης: Μαρία Κιάτου

“
 μια από τις κεντρικές πλατείες του δήμου αχαρνών.
 Στο παρελθόν είχε πηγή
 στην οποία **σύμφωνα με τον μύθο**
 εμφανίζονταν οι νεκρές του κάραβου
 έχει δέντρα
 έχει πάσσα ταξί
 έχει το **κοινωνικό μαγειρείο** του δήμου
 μπορείς να πας μόνο με την συγκοινωνία δεν έχει καλή πρόσβαση
 αν και έχει δέντρα δεν έχει την «**γλίσκα**»
 του αγίου βλασίου για να πας να κάτσεις
 παλιά ήταν γεμάτη νεοκοινοίς
 τώρα έχει μόνο άδεια μαγαζιά
 τα συμπλέγματα είναι άδεια
 είναι κοντά σε μεγάλους δρόμους
 έχει **φασαρία** και είναι **επικίνδυνη**
 έχει άδεια χώρο που θα μπορούσε κάτι να γίνει
 να διαχωριστεί από τους δρόμους
 να ξαναγεωμετρηθεί ώστε
να δίνει δυνατότητες για περισσότερες δραστηριότητες
 ”

πλατεία κάραβου
 αρχαίες αχαρνάι
 δημοτικό γυμναστήριο αχαρνών
 ανασκαφή αρχαίου θεάτρου
 1^ο και εσπερινό γυμνάσιο
 7^ο και εσπερινό λύκειο
 3^ο & 16^ο δημοτικό σχολείο
 άγιος ιωάννης νησιτικός
 κόμηση θεοτόκου | μητρόπολη

προσεγγίσεις του δημόσιου χώρου στις Αχαρνές
 Ψαλλιδάκη Τ.

Καρασιώτου Σ. Πλωτάς Β. Χαζάπης Α.

προσεγγίσεις του δημόσιου χώρου στις Αχαρνές
 Ψαλλιδάκη Τ.

Καρασιώτου Σ. Πλωτάς Β. Χαζάπης Α.

προσεγγίσεις του δημόσιου χώρου στις Αχαρνές
Ψαλλιδάκη Τ.

Καρασιώτου Σ. Πλιώτας Β. Χαζάπης Α.

προσεγγίσεις του δημόσιου χώρου στις Αχαρνές
Ψαλλιδάκη Τ.

Καρασιώτου Σ. Πλιώτας Β. Χαζάπης Α.

προσεγγίσεις του δημόσιου χώρου στις Αχαρνές
Ψαλλιδάκη Τ.

Καρασιώτου Σ. Πλιώτας Β. Χαζάπης Α.

λαθέα - αγία τριάδα

22^ο δημοτικό σχολείο αχαρνών
3^ο γυμνάσιο αχαρνών
σχολείο δεύτερης ευκαιρίας αχαρνών

4^ο νηπιαγωγείο αχαρνών

2^ο γυμνάσιο αχαρνών
2^ο λύκειο αχαρνών

πλατεία αγίας τριάδας
αγία τριάδα

προσεγγίσεις του δημόσιου χώρου στις Αχαρνές
Ψαλλιδάκη Τ.

Γιώτα, Ελένη Σ, Ειρήνη, Σοφία, Μιχάλης, Δέσποινα
υπεύθυνη μαθήματος περιβαλλοντικής εκπαίδευσης: Μαρία Κάτου

“ μικρή πλατεία με εκκλησία
έξω από τον «δακτύλιο» της αριστοτέλους
πλατεία για παιδιά μέχρι 15 χρονών
το καλοκαίρι μαζεύει πολύ κόσμο
έχει πράσινο

“ δεν έχει πια κούνιες, μόνο δυο σπασμένες
αν είχε πιο πολλές δραστηριότητες για παιδιά,
θα μπορούσε να είναι πολύ ωραία (π.χ. κούνιες)

Καρασιώτου Σ. Πλιώτας Β. Χαζάπης Α.

προσεγγίσεις του δημόσιου χώρου στις Αχαρνές
Ψαλλιδάκη Τ.

Καρασιώτου Σ. Πλιώτας Β. Χαζάπης Α.